

Prof. dr hab. Zofia Mitosek

Wydział Polonistyki U.W.

**Opinia o rozprawie doktorskiej magistra Artura Hellicha
„Autobiografia drugiego stopnia. Strategie gry z konwencją”**

Rozprawa magistra Artura Hellicha podejmuje temat w zasadzie nie dostrzegany w nauce o literaturze i w małym stopniu rozwijany w samej literaturze. Dopiero od końca dziewiętnastego wieku w dziedzinie, którą doktorant określa jako „intymistykę”, obok pamiętników i dzienników, zatem tekstów o charakterze dokumentu osobistego, pojawia się w Polsce autobiografia. Ten rodzaj pisarstwa nakierowany jest na wyznanie osobiste, chociaż nie rezygnuje z informacji o rzeczywistości obiektywnej. Cechuje go nastawienie moralistyczne: autoanaliza taka ma ton serio, na ogół celem jej jest pozytywne spojrzenie autora na własne życie i osobę, struktura teleologiczna. Takie autobiografie są niezwykle rozpowszechnione do dzisiaj. Ale Artur Hellich dostrzega w pisarstwie autobiograficznym pojawienie się w drugiej połowie dwudziestego wieku form podważających klasyczną intymistykę, ironicznie czy pastiszowo ją dekonstruujących. Najciekawsze jest to, że autorami ich są pisarze dużej miary, a ich autoironiczne chwytły niekiedy parodiują własne dzieła, także własne wyznania serio.

Artur Hellich w teoretycznej części rozprawy pokazuje możliwości destabilizacji paradygmatu gatunkowego autobiografii. Jednak najciekawsza jest część praktyczna: znawca poetyki analizuje teksty Kazimierza Brandysa (głównie „Małą księgę”) oraz „Zapiski z martwego miasta” Artura Sandauera. Sięga też do literatury zagranicznej: chodzi o utwór „Fakty” Phillipa Rotha, a przede wszystkim o „Zabijanie czasu” filozofa nauki Paula Feyerabenda. Tendencję do autoironii i pastiszu w pisarstwie osobistym doktorant wiąże z postawami relatywistycznymi i anarchistycznymi w filozofii i naukach społecznych. Liberalny ironizm przeciwstawia się w badanych przez niego tekstach tendencjom moralizatorskim wpisanym w tradycyjny dyskurs autobiograficzny.

Rozprawę Artura Hellicha uznaję za nowatorską zarówno ze względu na wybrany temat, jak i analizę szczególnych, dość rzadkich tekstów parodiujących życie ich autorów.